සඵලදායී මුදල් ප්‍රතිපත්තියක් සහ මූල්‍ය ස්ථායීතාව පවත්වා ගැනීම සඳහා ද්‍රවශීලතාවයෙහි කාර්යභාරය

ආර්ථික ස්ථායීතාව තහවුරු කිරීමේ පුළුල් අරමුණ ඇතිව උද්ධමනය පාලනය කිරීම සඳහා මුදලේ පිරිවැය සහ/හෝ මුදල් සැපයුම මත බලපෑම් කිරීමට මහ බැංකුව විසින් ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ග මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ලෙස හැඳින්වේ. මුදල් ප්‍රතිපත්තියේ එක් ප්‍රධාන මෙහෙයුම් අංගයක් වන්නේ, මුදල් ප්‍රතිපත්ති සම්ප්‍රේෂණය සඳහා සහාය වීමට සහ ක්‍රමික වෙළෙඳපොළ තත්ත්ව පවත්වාගෙන යෑමට බැංකු පද්ධතිය තුළ ද්‍රවශීලතාව කළමනාකරණය කිරීමයි.

‘ද්‍රවශීලතාව’ සඳහා විවිධ අර්ථයන් පවතින අතර එය යෙදෙන අවස්ථාව අනුව විවිධාකාරයෙන් නිර්වචනය කළ හැකි ය. මහ බැංකුකරණයෙහි භාවිතය අනුව, මූල්‍ය ආයතන විසින්, විශේෂයෙන් වාණිජ බැංකු මහ බැංකුවේ පවත්වාගෙන යනු ලබන සිය පියවීම් ගිණුම්වල සංචිත ශේෂය ද්‍රවශීලතාව ලෙස හැඳින්වේ. මෙම සංචිත ශේෂ, බැංකු සහ මූල්‍ය පද්ධතියේ සුමට ක්‍රියාකාරීත්වය සඳහා අත්‍යවශ්‍ය වන අතර, එය බැංකු අතර ගනුදෙනු පියවීමට සහ සංචිත අවශ්‍යතාව ඇතුළු දෛනික ද්‍රවශීලතා අවශ්‍යතා සපුරාලීමට මූල්‍ය ආයතනවලට හැකියාව ලබා දෙයි. සරලව මෙම සංචිත ශේෂය මහ බැංකු ද්‍රවශීලතාව ලෙස හැඳින්වේ.

ශ්‍රී ලංකාව සැලකූ විට, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ද්‍රවශීලතාව කළමනාකරණය කිරීම සඳහා විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතු සහ නිත්‍ය පහසුකම් වැනි විවිධ ක්‍රමවේද භාවිත කරයි. මෙම ක්‍රමවේද ක්‍රියාත්මක කිරීම තුළින්, බැංකු පද්ධතියේ ද්‍රවශීලතාව කළමනාකරණය කිරීම හරහා, මහ බැංකුව කෙටි කාලීන වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික, විශේෂයෙන් ම මහ බැංකුවේ මෙහෙයුම් ඉලක්කය වන බරිත සාමාන්‍යය ඒක්ෂණ මුදල් අනුපාතිකය, මහ බැංකුවේ ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතිකයට අනුකූලව මෙහෙයවයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මුදල් ප්‍රතිපත්තිය සඵලදායී ව ආර්ථිකයට සම්ප්‍රේෂණය වීම වැඩි දියුණු වෙයි. මීට අමතර ව, ස්ථිර ලෙස ද්‍රවශීලතාවයට බලපෑම් කළ හැකි මුදල් ප්‍රතිපත්ති උපකරණයක් ලෙස ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාව ක්‍රියා කරයි. මහ බැංකුවට මෙම ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාව සංශෝධනය කිරීම හරහා බැංකු පද්ධතියේ දිගු කාලීන ව පැවතිය හැකි යැයි අපේක්ෂිත ද්‍රවශීලතා අතිරික්තයට හෝ ද්‍රවශීලතා හිඟයට විසඳුම් සෙවිය හැක. එමෙන් ම එමඟින් බැංකු අතර ගනුදෙනු කිරීමට සහ ණය ලබාදීම් සඳහා පවතින අරමුදල් ප්‍රමාණය වෙනස් කිරීමෙන් වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකවලට ද බලපෑම් කළ හැකි ය. සමස්තයක් ලෙස මෙම උපකරණ මගින් සුමට ලෙස ණය ගලායෑම, ප්‍රමාදයන් රහිතව ගෙවීම් සිදුකිරීම සහ මූල්‍ය ආයතනවල ස්ථාවර ක්‍රියාකාරීත්වය තහවුරු කරයි.

මහ බැංකුවෙහි ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳ සංඥා කිරීමේ දී ද මහ බැංකු ද්‍රවශීලතාව වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි. වෙළෙඳපොළ වෙත ද්‍රවශීලතාව සැපයීම හෝ අවශෝෂණය කිරීම හරහා මහ බැංකුව සිය මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය දැනුම් දීමත්, වෙළෙඳපොළ සහ උද්ධමනය පිළිබඳ අපේක්ෂාවන් හැඩ ගැස්වීමත් සිදු කරනු ලබයි. මහ බැංකුව මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ සමග සම්බන්ධ වීම, පොලී අනුපාතික මෙහෙයවීම, වෙළෙඳපොළ හැසිරීමට බලපෑම් කිරීම සහ මහ බැංකුවේ ප්‍රතිපත්ති දිශානතිය පිළිබඳ විශ්වාසනීයත්වය තහවුරු කිරීම, ද්‍රවශීලතා මෙහෙයුම් හරහා සිදුවන බැවින් එය ඉතා වැදගත් වේ. විශේෂයෙන් මූල්‍ය පද්ධතියේ පීඩනයක් පවතින කාල වකවානුවල දී ප්‍රමාණවත් තරම් ද්‍රවශීලතාවක් නොමැති වීමෙන්, මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ තුළ ණය ගැනීමේ බාධා, ණය ගෙවීමේ අභියෝග ඇතුළු විවිධ බාධාවලට මුහුණ දීමට සිදුවිය හැකි ය.

විමසුම

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
இலங்கை மத்திய வங்கி
CENTRAL BANK OF SRI LANKA

ද්‍රවශීලතාව සහ මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීම

කෙටි කාලීන පොලී අනුපාතික, එක්දින ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික මට්ටමේ හෝ ඊට ආසන්න මට්ටමක ස්ථාවර ව පවත්වා ගැනීම ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් මෙහෙයුම් කටයුතුවල ප්‍රධාන අරමුණයි. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ ප්‍රධාන මුදල් ප්‍රතිපත්ති උපකරණය වන, එක්දින ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතිකය ආර්ථිකයේ සමස්ත පොලී අනුපාතික ව්‍යුහයේ මූලික මිනුම ලෙස ක්‍රියා කරයි. බැංකු පද්ධතියේ ඉහළ අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවක් හෝ දැඩි ද්‍රවශීලතා හිඟයක් පවතින විට පොලී අනුපාතික පැවතිය යුතු මට්ටමෙන් බැහැරව පැවතිය හැකි අතර එමඟින් අපේක්ෂිත උද්ධමන ඉලක්කයන් ළඟාකර ගැනීමට අවශ්‍ය මුදල් ප්‍රතිපත්තියේ සම්ප්‍රේෂණ ක්‍රියාවලිය දුර්වල විය හැකි ය.

උදාහරණයක් ලෙස, අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවක් පවතින කාල සීමාවක දී, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු, මහ බැංකුවේ පවත්වාගෙන යනු ලබන තැන්පතු ශේෂය, ඔවුන්ගේ ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා අවශ්‍ය මුදල් ප්‍රමාණය ඉක්මවා ගිය විට කෙටි කාලීන පොලී අනුපාතික සැලකිය යුතු අන්දමින් පහළ යෑමේ ප්‍රවණතාවක් පෙන්නුම් කරයි. අනෙක් අතට, හිඟ ද්‍රවශීලතාවක් පවතින කාලයක දී, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල තැන්පතු ශේෂය ඔවුන්ගේ ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතා සඳහා ප්‍රමාණවත් නොවූ විට, අරමුදල් සඳහා ඉල්ලුම ඉහළ යෑමෙන් වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික ඉහළ යෑමේ ප්‍රවණතාවක් පවතී. මහ බැංකුව ද්‍රවශීලතා කළමනාකරණයේ ප්‍රධාන ම අධිකාරිය ලෙස, බැංකු පද්ධතියේ සමස්ත ද්‍රවශීලතා තත්ත්වය තක්සේරු කිරීමෙන් පසුව මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරයට අනුව ප්‍රතිමිලදී ගැනුම්, ප්‍රතිවිකුණුම් සහ රජයේ සුරැකුම්පත් ස්ථිර ලෙස මිල දී ගැනීම හෝ විකුණා දැමීම ඇතුළු විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතු සිදු කරයි. මෙම මෙහෙයුම් කටයුතු හරහා ද්‍රවශීලතාව යෝග්‍ය මට්ටමෙහි පවත්වාගෙන යාමට සහාය වන අතර ම වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික එක්දින ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතිකයට සමපාත ව පවත්වා ගැනීම තහවුරු කරයි. එමෙන්ම මුදල් ප්‍රතිපත්තිය සඵලදායී ව ක්‍රියාවට නැංවීමට සහ මූල්‍ය ස්ථායීතාව ආරක්ෂා කර ගැනීමට ද එමඟින් සහාය වේ.

විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතුවලට අමතර ව පිළිවෙළින්, නිත්‍ය තැන්පතු පොලී අනුපාතිකය සහ නිත්‍ය ණය පහසුකම් අනුපාතිකය යටතේ නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම සහ නිත්‍ය ණය පහසුකම ලබා ගැනීමට මූල්‍ය ආයතනවලට හැකියාව පවතී. මෙමගින් පවතින අතිරික්ත අරමුදල් මහ බැංකුවේ තැන්පත් කිරීමෙන් හෝ හිඟ ද්‍රවශීලතාව මහ බැංකුවෙන් කෙටි කාලීනව ලබා ගැනීමෙන්, එක්දින ද්‍රවශීලතා අවශ්‍යතා සපුරාගැනීමට මූල්‍ය ආයතනවලට පහසුකම් සපයයි.

කම්පන අවශෝෂකයක් සහ ස්ථායීකාරකයක් ලෙස ද්‍රවශීලතාව

මුදල් ප්‍රතිපත්තියේ සිදුකරනු ලබන වෙනස්වීම් වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික වෙත ශීඝ්‍රයෙන් සම්ප්‍රේෂණය සඳහා සක්‍රීය ද්‍රවශීලතා කළමනාකරණය වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටුකරයි. මහ බැංකුව විසින් ද්‍රවශීලතා තත්ත්වයන් නිසි ලෙස කළමනාකරණය කිරීම මගින්, කෙටි කාලීන පොලී අනුපාතික මුදල් ප්‍රතිපත්තියේ සංඥාවලට සඵලදායීව ප්‍රතිචාර දැක්වීම තහවුරු කරයි. එමගින් ප්‍රතිපත්ති සම්ප්‍රේෂණයේ වේගවත් බව සහ සඵලදායීතාව වැඩි දියුණු වේ.

සාමාන්‍ය මුදල් මෙහෙයුම් කටයුතුවල දී සිදුකරනු ලබන කාර්යභාරයට අමතර ව, මූල්‍ය පද්ධතියේ අර්බුදකාරී කාල වකවානුවල දී ද මහ බැංකු ද්‍රවශීලතාව තීරණාත්මක ස්ථායිකරණ සාධකයක් ලෙස ක්‍රියා කරයි. හදිසි ද්‍රවශීලතා හිඟයන් වෙළෙඳපොළට බාධා ඇතිකළ හැකි අතර අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාව උද්ධමන පීඩනයන්ට හෝ සමපේක්ෂණ හැසිරීමට දායක විය හැකි ය. එවැනි අවස්ථාවල දී මහ බැංකුව, වෙළෙඳපොළ මෙහෙයුම් ක්‍රමවත් ව පවත්වාගෙන යෑමට සහ මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාව ආරක්ෂා කිරීමට ද්‍රවශීලතාව සැපයීමෙන් හෝ අවශෝෂණය කිරීමෙන් කම්පන අවශෝෂකයක් ලෙස ක්‍රියා කරයි.

අනපේක්ෂිත ද්‍රවශීලතා අසමතුලිතතාවන්ට විසඳුමක් ලෙස ද විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතු භාවිතා කරන අතර එමගින්, දේශීය මුදල් වෙළෙඳපොළ සහ පොලී අනුපාතිකයන්හි ස්ථායීතාව තහවුරු කෙරේ. මූල්‍ය පීඩන පවතින කාලවල දී විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතු ප්‍රධාන ම උපකරණය වන අතර නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම් සහ නිත්‍ය ණය පහසුකම් වැනි නිත්‍ය පහසුකම් ද මූල්‍ය ආයතනවලට හදිසි අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීමට හැකියාව සපයයි.

සුවිශේෂී තත්ත්වවල දී, උග්‍ර නමුත් තාවකාලික ද්‍රවශීලතා පීඩනයකට මුහුණ දෙන බලපත්‍රලාභී බැංකු සඳහා හදිසි ණය සහ අන්තිකාරම් සැපයීමේ ක්‍රමවේදය හරහා ද්‍රවශීලතාව ලබා දීමට මහ බැංකුවට හැකියාවක් ඇත. අවසාන ණය දෙන්නාගේ කාර්යභාරය යටතේ, මූල්‍ය ස්ථායීතාව, මහජන විශ්වාසය සහ පුළුල් ආර්ථිකයට අහිතකර බලපෑම් එල්ල කිරීමට හැකියාවක් පවතින මූල්‍ය පද්ධතියේ කඩා වැටීම් වැළැක්වීමට මෙමගින් මහ බැංකුව සහාය වෙයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ ද්‍රවශීලතා තත්ත්වයේ වත්මන් හැසිරීම

ශ්‍රී ලංකාවේ මෑත කාලීන ආර්ථික ගමන් මග, මහ බැංකු ද්‍රවශීලතාවේ හැසිරීම පිළිබඳ ව සහ ඉන් ගම්‍ය වන කරුණු පිළිබඳ ව මනා අවබෝධයක් ලබා දෙයි.

කොවිඩ්-19 වසංගත සමයේ දී, මහ බැංකුව ලිහිල් මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරයක් සඳහා යොමු වූ අතර ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයට සහාය වීම සඳහා සැලකිය යුතු ද්‍රවශීලතාවක් වෙළෙඳපොළ වෙත මුදා හරින ලදි, එහි උච්චත ම අවස්ථාවේ දී අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාව රුපියල් බිලියන 250 ඉක්මවා ගිය අතර එමගින් කෙටි කාලීන පොලී අනුපාතික, විශේෂයෙන් බරිත සාමාන්‍ය ඒක්ෂණ මුදල් අනුපාතිකය, නිත්‍ය පහසුකම් අනුපාතික කොරිඩෝවේ පහළ ම මට්ටම දක්වා ගමන් කළේ ය. මෙය සමස්තයක් ලෙස සියලු ම පොලී අනුපාතික පහත හෙළීමට සහ ණය ප්‍රසාරණයට හේතු වූ අතර ම, වසංගත සමයේ දී මූල්‍ය පද්ධතියේ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ශක්තිමත් කිරීමේ සහ ආර්ථිකය යථා තත්ත්වයට පත් කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ දී ද වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කළේ ය.

විදේශ විනිමය හිඟතාවයක් පැවතීම මධ්‍යයේ ගෙවුම් තුලනය මත පීඩනයක් ඇති කරමින්, විදේශ ණය සේවාකරණය ඉහළ යෑම හේතුවෙන් 2022 වසරේ දී මෙම තත්ත්වය වෙනස් විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, විදේශීය ණය සේවාකරණය සඳහා මහ බැංකුවේ අඩු වෙමින් පැවති විදේශ විනිමය සංචිත භාවිත කිරීමට රජයට සිදුවිය. විදේශ ණය සේවාකරණ ගෙවීම් සඳහා මහ බැංකුවෙන් විදේශ විනිමය මිල දී ගැනීමට රුපියල් ද්‍රවශීලතාව භාවිත කිරීම හේතුවෙන් රුපියල් බිලියන 650 ඉක්ම වූ දැඩි ද්‍රවශීලතා හිඟයක් බැංකු පද්ධතිය තුළ ඇති විය. මෙම හිඟ ද්‍රවශීලතාව සහ උද්ධමන පීඩනය ඉහළ යෑම හේතුවෙන් ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික ඉහළ නැංවීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බරිත සාමාන්‍ය ඒක්ෂණ මුදල් අනුපාතිකය සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගිය අතර ඇතැම් මූල්‍ය ආයතන දැඩි ද්‍රවශීලතා පීඩනයකට මුහුණ පෑවේ ය. මූල්‍ය ස්ථායීතාව ආරක්ෂා කර ගැනීම සහ පුළුල් ආර්ථික අවදානම් අවම කිරීමේ අරමුණින්, ඉහළ ද්‍රවශීලතා හිඟය හේතුවෙන් උද්ගත වූ මෙම අනපේක්ෂිත තත්ත්වයට ප්‍රතිචාර වශයෙන්, බැංකු පද්ධතියට ද්‍රවශීලතා සහාය සැපයීම සඳහා මහ බැංකුව සුවිශේෂී ක්‍රියාමාර්ග ගනු ලැබී ය.

උද්ධමනය අපේක්ෂා කළ මට්ටමට වඩා වැඩි වේගයෙන් අඩු වීම හේතුවෙන් 2022 වසරේ සිට පැවති දැඩි මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය 2023 වසරේ දී ලිහිල් විය. ඊට අමතරව, මහ බැංකුව විසින් බැංකු පද්ධතියට සැලකිය යුතු තරම් ද්‍රවශීලතාවක් සැපයීමේ අරමුණින් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල සියලුම රුපියල් තැන්පතු වගකීම් මත වන ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාව අඩු කරන ලද අතර, එමගින් ලිහිල් මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය තවදුරටත් ශක්තිමත් විය.

2022 වසර පුරා ම හිඟ ද්‍රවශීලතාවයක් පැවතිය ද, 2023 වසරේ අග භාගය වන විට ද්‍රවශීලතාව සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යෑම ආරම්භ විය. ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතා අඩු කිරීම, මහ බැංකුවේ විදේශ විනිමය ගනුදෙනු හරහා ද්‍රවශීලතාව සැපයීම සහ විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතු හරහා බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවලට කාලීන පදනමින් ද්‍රවශීලතාව සැපයීම වැනි බොහෝ හේතු නිසා 2024 වසරේ මැද භාගයේ සිට, වෙළෙඳපොළ රුපියල් බිලියන 100 ඉක්මවූ ද්‍රවශීලතා අතිරික්තයක් වාර්තා කළේ ය.

කෙසේ වුව ද, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු අතර ද්‍රවශීලතා බෙදී යෑමේ අසමතුලිතතාවයක් දක්නට ලැබුණි. ඇතැම් ආයතනවල දිගින් දිගටම අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවක් පැවතිය ද ඇතැම් ආයතනවල දිගින් දිගටම හිඟ ද්‍රවශීලතාවක් පැවතුණි. මේ හේතුවෙන් සහභාගීත්ව ආයතන මහ බැංකුවේ නිත්‍ය පහසුකම මත දැඩි ලෙස රඳා පැවතීමක් දක්නට ලැබුණු අතර අන්තර් බැංකු ක්‍රියාකාරකම් වැඩි කිරීම සඳහා තාවකාලික සීමා පැනවීමේ අවශ්‍යතාව මෙමගින් පැන නැගුණි. ද්‍රවශීලතා තත්ත්වය වැඩි දියුණු වීම සහ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල වෙළෙඳපොළ සහභාගීත්වය ඉහළ යෑම හේතුවෙන්, මෙම සීමා 2024 වසරේ අප්‍රේල් මාසය වන විට ක්‍රමයෙන් ඉවත් කෙරුණි.

විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතු හරහා මහ බැංකුව සුපරීක්ෂාකාරී ව ද්‍රවශීලතාව කළමනාකරණය කිරීමෙන් මුදල් ප්‍රතිපත්තිය සඵලදායී ව ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකි විය. මෙම මෙහෙයුම් බරිත සාමාන්‍යය ඒක්ෂණ මුදල් අනුපාතිකයේ උච්චාවචන අවම කිරීමට සහ කෙටි කාලීන වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික මහ බැංකුවේ මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරයට සමානුපාතිකව පවත්වා ගැනීමට උපකාරී විය. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල වෙළෙඳපොළ සහභාගීත්වය වැඩි දියුණු වීමත් සමගම දේශීය මුදල් වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාව වැඩි දියුණු වූ අතර එමගින් මූල්‍ය පද්ධතිය පිළිබඳ නැවත විශ්වාසය ඇතිවීම වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික අඩු වීම කෙරෙහි බලපාන ලදි, සමස්ත පොලී අනුපාතික ව්‍යුහයේ මෙම අඩු වීම ණය වර්ධනය, ආයෝජන සහ ආර්ථිකය යථා තත්ත්වයට පත් වීම සඳහා වඩාත් හිතකර පරිසරයක් නිර්මාණය කරවීය.

ද්‍රවශීලතා මෙහෙයුම් සහ මුදල් අච්චු ගැසීම

මහ බැංකුව විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතු හරහා ද්‍රවශීලතා මෙහෙයුම් සිදුකිරීම ‘මුදල් අච්චු ගැසීම’ ට සමාන බව සමාජයේ පවතින දුර්මතයකි. කෙසේ වුව ද, මුදල් අච්චු ගැසීම යන්නෙන් සාමාන්‍යයෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ, සංසරණයේ පවතින ව්‍යවහාර මුදල් සහ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු මහ බැංකුවේ පියවීම් ගිණුමේ පවත්වාගෙන යන ශේෂයන්ගෙන් සමන්විත මුදල් පදනම හෝ සංචිත මුදල්වල වැඩි වීමකි.

ප්‍රායෝගික ව, විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතු මඟින් සැපයෙන ද්‍රවශීලතාව සංචිත මුදල් ඉහළ යෑමට හේතු නොවේ. බොහෝ විට වෙළෙඳපොළ කටයුතු, මහ බැංකුවේ මුදල් ප්‍රතිපත්තිය සමග වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික සමපාත කිරීම සඳහා කෙටි කාලීන ද්‍රවශීලතා තත්ත්වයන් කළමනාකරණය කිරීම අරමුණු කරගත් වෙළෙඳපොළ පාදක කරගත් තාවකාලික මෙහෙයුම් වේ. බැංකු පද්ධතියට ද්‍රවශීලතාව සැපයූ අවස්ථාවක දී වුව ද, බැංකු විසින් පවත්වා ගත යුතු ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත ඉක්මවා පවතින ඕනෑම අතිරික්තයක් විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතු සහ නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම හරහා මහ බැංකුව අවශෝෂණය කර ගනියි. එමගින් සංචිත මුදල් ස්ථිර ලෙස වැඩි වීම වැළැක්වේ.

එහෙයින්, විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතු කෙටි කාලීන ද්‍රවශීලතා තත්ත්වයන්ට සහ පොලී අනුපාතික කෙරෙහි බලපෑම් කරන අතර සැබෑ මූල්‍ය අර්ථයෙන් විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතු ‘මුදල් අච්චු ගැසීම’ ට සමාන නොවේ. මහ බැංකුවේ ද්‍රවශීලතා මෙහෙයුම්වල කාර්යභාරය අවබෝධ කර ගැනීමට, විශේෂයෙන් ම මුදල් සම්බන්ධ විනය ආරක්ෂා කර ගනිමින් මුදල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා එමගින් ලැබෙන සහාය අවබෝධ කර ගැනීමට මෙම වෙනස පවත්වා ගෙන යෑම අවශ්‍ය වේ.

ද්‍රවශීලතා කළමනාකරණ රාමුව ශක්තිමත් කිරීම

මුදල් ප්‍රතිපත්ති රාමුව නව්‍යකරණය කිරීමේ උත්සාහයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව නම්‍යශීලී උද්ධමන ඉලක්කරණ රාමුවක් සහ ඊට ගැළපෙන මුදල් මෙහෙයුම් වෙත සාර්ථක ව සංක්‍රමණය විය. මෙහි දී, කෙටි කාලීන වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික සහ එක්දින ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතිකය අතර සමපාත බව පවත්වාගෙන යෑම සඳහා ද්‍රවශීලතා පුරෝකථනවල නිරවද්‍යතාව සහ විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතුවල සඵලදායීතාව වැඩි කිරීම වඩා වැදගත් වී ඇත.

ද්‍රවශීලතා කළමනාකරණය වඩාත් ඵලදායී ව සිදු කිරීම සඳහා අන්තර් බැංකු මුදල් වෙළෙඳපොළ තවදුරටත් වර්ධනය කිරීම, විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතු සම්බන්ධ උපකරණ දියුණු කිරීම, කඩිනම් දත්ත භාවිතය වැඩි දියුණු කිරීම, මුදල් ප්‍රතිපත්ති උපකරණයක් ලෙස ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාව විචක්ෂණශීලී ව භාවිත කිරීම වැදගත් වේ. මෙම වැඩි දියුණු කිරීම්, කාර්යක්ෂම මුදල් ප්‍රතිපත්ති සම්ප්‍රේෂණයට, මිල ස්ථායීතාව තහවුරු කිරීමට සහ මූල්‍ය පද්ධතියේ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ඉහළ නැංවීමට සහාය වනු ඇත. මෙම අංශ ශක්තිමත් කිරීම, ඉහළ විනිවිදභාවයක් ඇති කිරීමට, වෙළෙඳපොළ විශ්වාසය වර්ධනය කිරීමට, ගතික සාර්ව ආර්ථික පරිසරයක වෙනස් වන ද්‍රවශීලතා තත්ත්වවලට ක්‍රියාශීලීව ප්‍රතිචාර දැක්වීමට මහ බැංකුවට ඇති හැකියාව වැඩි දියුණු කිරීමට ද හේතු වේ.

අවසාන වශයෙන්, මහ බැංකු ද්‍රවශීලතාව යෝග්‍ය මට්ටමක පවත්වාගෙන යෑමෙන් පොලී අනුපාතික කළමනාකරණය කිරීම පමණක් නොව මූල්‍ය පද්ධතිය පිළිබඳ ව පවතින විශ්වාසය ආරක්ෂා කිරීම ද සිදු කෙරේ. සාර්ථක ද්‍රවශීලතා කළමනාකරණයක් තුළින් රටේ මිල හා මුදල් ස්ථායීතාව ආරක්ෂා කිරීමට, මූල්‍ය පද්ධතියේ සුමට ක්‍රියාකාරීත්වය සඳහා මැදිහත් ව පහසුකම් සැලසීමට සහ තිරසාර ආර්ථික සංවර්ධනයක් කරා රට මෙහෙයවීමට මහ බැංකුවට හැකියාව ලැබේ.

ආශ්‍රිත පරිශීලන

1 ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව. ශ්‍රී ලංකාවේ මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීම (පත්‍රිකාව).

2 ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව. වාර්ෂික ආර්ථික විවරණය/වාර්ෂික වාර්තා.